

Sygn. akt II CSK 293/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 stycznia 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Henryk Pietrkowski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Anna Owczarek

SSN Karol Weitz

w sprawie z powództwa M. G.
przeciwko [...] Ubezpieczeń Spółce Akcyjnej
z siedzibą w W.
o zapłatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 10 stycznia 2019 r.,
skargi kasacyjnej powódki
od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]
z dnia 31 maja 2017 r., sygn. akt I ACa [...],

I. uchyla zaskarżony wyrok Sądu Apelacyjnego w [...] w pkt 3 i 4, zmienia wyrok Sądu Okręgowego w P., sygn. akt I C [...] w pkt 4 w ten sposób, że zasądza od pozwanego na rzecz powódki kwotę 50.000 (pięćdziesiąt tysięcy) zł z ustawowymi odsetkami od dnia 15 kwietnia 2016r. i oddala powództwo w pozostałej części, a ponadto zasądza od powódki na rzecz pozwanego kwotę 1.064 (jeden tysiąc sześćdziesiąt cztery) zł tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

II. zasądza od pozwanego na rzecz powódki kwotę 4900 (cztery tysiące dziewięćset) zł tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

UZASADNIENIE

M. G. domagała się, po ostatecznym sprecyzowaniu żądania, zasądzenia - od [...] Ubezpieczeń [...] Spółki Akcyjnej w W., jako ubezpieczyciela Samodzielnego Publicznego Zespołu Zakładów Opieki Zdrowotnej w P., w którym poddana została operacji chirurgicznej - kwoty 310 000 zł tytułem zadośćuczynienia za krzywdę doznaną w wyniku uszczerbku na zdrowiu oraz kwoty 80 000 zł z ustawowymi odsetkami tytułem zadośćuczynienia za naruszenie praw pacjenta przez niepoinformowanie powódki o jej stanie zdrowia przez personel medyczny ubezpieczonego Zakładu Opieki Społecznej.

Sąd Okręgowy w P. wyrokiem z dnia 1 lipca 2016 r. zasądził od pozwanego na rzecz powódki kwotę 280 000 zł z ustawowymi odsetkami tytułem zadośćuczynienia za krzywdę doznaną w wyniku uszczerbku na zdrowiu (pkt 1 i 2 sentencji wyroku), a w pozostałej części powództwo oddalił.

Oddalając - dochodzone na podstawie art. 448 k.c. w zw. z art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 6 listopada 2008 r. o prawach pacjenta i Rzeczniku praw pacjenta, dalej jako: „u.pr.p. i r.p.p.” (tekst jedn. Dz.U. z 2012 r., poz. 159) - powództwo w części dotyczącej żądania zadośćuczynienia za krzywdę doznaną wskutek nienależytego poinformowania powódki o jej stanie zdrowia, Sąd pierwszej instancji ustalił, że powódka podpisała zgodę na leczenie. Stwierdził ponadto, że mimo niewypełnienia części dokumentu, który zawiera sformułowanie: „wyjaśniono powódce jej stan zdrowia i rozpoznane choroby”, poinformowano powódkę o celowości operacji usunięcia przydatków prawych z kikutem szyjki macicy. Powódka została więc – skonkludował Sąd Okręgowy - w stopniu wystarczającym powiadomiona o stanie zdrowia oraz o zaleconym leczeniu.

Od tego wyroku obie strony wniosły apelacje. Pozwany zaskarżył wyrok w części uwzględniającej powództwo, natomiast powódka zaskarżyła wyrok w części, w której oddalono powództwo o zapłatę kwoty 50.000 zł z odsetkami ustawowymi od dnia 15 kwietnia 2016 r. - tytułem zadośćuczynienia za naruszenie praw pacjenta.

Sąd Apelacyjny w [...] wyrokiem z dnia 31 maja 2017 r., uwzględniając częściowo apelację pozwanego zmienił wyrok Sądu Okręgowego przez obniżenie

o 80 000 zł kwotę zasądzzonego zadośćuczynienia za krzywdę doznaną w wyniku uszczerbku na zdrowiu, oddalił apelację pozwanego w pozostałej części, a ponadto oddalił apelację powódki.

Sąd drugiej instancji wskazał, że skoro w apelacji nie zarzucono naruszeń prawa procesowego, to kierując się ustaleniami Sądu pierwszej instancji, należało uznać, że powódka udzieliła świadomej zgody na wykonanie zabiegu operacyjnego po uzyskaniu informacji o stanie zdrowia (art. 9 ust. 1 u.pr.p. i r.p.p.). Okoliczność, że poinformowanie powódki o celowości operacji oparte było na błędnej diagnozie, nie zniweczyło zrealizowanego uprawnienia powódki do uzyskania informacji o konieczności poddania się operacji. Nie można więc zarzucać personelowi medycznemu ubezpieczonego szpitala naruszenia dóbr osobistych powódki.

Powódka, zaskarżając skargą kasacyjną wyrok Sądu Apelacyjnego w części oddalającej jej apelację, zarzuciła naruszenie art. 4 ust. 1 oraz art. 6, 8, 9, 16 i 17 u.p.p. i r.p.p. Wniosła o uchylenie wyroku w części zaskarżonej i przekazanie sprawy w tym zakresie do ponownego rozpoznania, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i jego zmianę przez „zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki kwoty 50.000 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie za okres od 15 kwietnia 2016 r. do dnia zapłaty. We wniosku kasacyjnym powódka żądała zasądzenia od pozwanego na jej rzecz „kosztów postępowania sądowego, w tym kosztów postępowania kasacyjnego oraz kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu sądowym”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Sąd Apelacyjny w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku wskazał, że roszczenie o zadośćuczynienie oparte na art. 4 u.p.p. i r.p.p. jest samodzielnym i odrębnym żądaniem, które służy ochronie dóbr osobistych pacjenta. Podniósł ponadto, że w świetle art. 6 i 8 u.p.p. i r.p.p. pacjent ma prawo do świadczeń zdrowotnych udzielanych z należytą starannością i odpowiadających wymaganiom aktualnej wiedzy medycznej. Te trafne uwagi skonkludował jednak zaskakującym i oczywiście błędnym wnioskiem, cyt.: „Fakt, że zabiegu dokonano z naruszeniem tych przepisów leżał już u podstaw zasądzzonego zadośćuczynienia”. Niekonsekwencja w przyjętym przez Sąd Apelacyjny rozumowaniu wymaga podkreślenia, że roszczenie o zadośćuczynienie oparte na art. 448 k.c. w związku

z art. 4 ust. 1 u.p.p. i r.p.p. jest samodzielny i odrębnym żądaniem od roszczenia o zadośćuczynienie wywodzonego z tytułu szkody na osobie i opartego na przepisie art. 445 § 1 k.c. Tego rodzaju stanowisko jeszcze na gruncie dawnego art. 19a ustawy z dnia 30 sierpnia 1991 r. o zakładach opieki zdrowotnej (Dz.U. Nr 91, poz. 408 ze zm. - dalej: "u.z.o.z.") Sąd Najwyższy prezentował m.in. w wyroku z dnia 29 maja 2007 r., V CSK 76/07 (OSNC 2008/7-8/91), podkreślając, że odmienny jest przedmiot ochrony prawnej każdego z nich. Przepis art. 445 § 1 k.c. rekompensuje skutki uszkodzenia ciała lub rozstroju zdrowia, natomiast art. 19a u.z.o.z. chroni godność, prywatność i autonomię pacjenta. Pogląd ten pozostaje aktualny także na gruncie przepisu art. 4 ust. 1 u.p.p. i r.p.p. (uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 18 stycznia 2013 r., IV CSK 431/12, nie publ.). Przepis służy ochronie dóbr osobistych pacjenta, a decydujące o odpowiedzialności udzielającego świadczeń medycznych jest wyłącznie wykazanie naruszenia skatalogowanych w ustawie praw pacjenta i zawinienie podmiotu świadczącego usługę. W związku z tym pokrzywdzony nie musi udowadniać, że doszło do naruszenia prawnie chronionego dobra osobistego - wystarczy wskazać konkretne naruszenie praw pacjenta.

Sądy obu instancji ustaliły, że działania personelu medycznego podejmowane wobec powódki w ubezpieczonym przez stronę pozwaną szpitalu były oparte na niedokładnej i w konsekwencji błędnej diagnostyce. Na podstawie błędnej i niekompletnej diagnozy powódka wyraziła zgodę na zabieg operacyjny. Sąd Apelacyjny z takiego ustalenia wywiódł błędny wniosek, że prawo pacjenta do informacji o swoim stanie zdrowia (art. 9 ust. 1 u.p.p. i r.p.p.) i wynikające z takiej informacji prawo do wyrażenia zgody na udzielenie określonych świadczeń zdrowotnych lub odmowy takiej zgody (art. 16 u.p.p. i r.p.p.), nie zostały naruszone, bowiem personel medyczny „nie mógł pouczyć powódki o braku konieczności operacji z uwagi na fakt, że lekarze uważali, iż operacja jest konieczna”. W kontekście dokonanych ustaleń taka interpretacja wskazanych przepisów jest oparta na niezasługującym na aprobatę założeniu, że nawet błędna diagnoza lekarska postawiona na skutek zaniedbań i zaniechań przeprowadzenia określonych badań realizuje prawo pacjenta do świadczeń zdrowotnych odpowiadających wymaganiom aktualnej wiedzy medycznej (art. 6 ust. 1 u.p.p.

i r.p.p.), a oparta na tej błędnej diagnozie informacja o stanie zdrowia realizuje prawo pacjenta „do informacji o swoim stanie zdrowia” (art. 9 ust. 1 u.p.p. i r.p.p.). Należy odrzucić takie rozumowanie. Taka informacja o stanie zdrowia przekazana powódce pozbawiła ją również prawa pacjenta, o którym mowa w art. 16 u.p.p. i r.p.p., a więc prawa do wyrażenia zgody bądź jej odmówienia na poddanie się operacji, którą przeprowadzono w szpitalu, bowiem tylko decyzja pacjenta w tym przedmiocie podjęta na podstawie informacji, opartej na właściwej diagnozie, umożliwia pacjentowi zrealizowanie tego prawa.

Wobec tego, że wspomniane prawa pacjenta zostały – jak wynika z dokonanych w sprawie ustaleń – naruszone przez szpital w sposób ewidentny i zawiniony, wyrządzając powódce krzywdę o dużym stopniu nasilenia, trwającą przez długi okres, należało – tytułem zadośćuczynienia - przyznać powódce na podstawie art. 448 k.c. w zw. z art. 4 ust. 1 u.p.p. i r.p.p. żadaną sumę 50 000 zł z ustawowymi odsetkami. Strona pozwana ponosi odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną przez ubezpieczony szpital na podstawie art. 822 k.c. Z tych względów, w zakresie tego żądania, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁶ k.p.c. orzekł jak w pkt I sentencji.

Na skutek zasądzenia kwoty 50 000 zł powódka przegrała sprawę w 40% i w takim stopniu powinna ponieść koszty postępowania apelacyjnego, które wyniosły – zgodnie z wyliczeniem podanym w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku – 18 991 zł. Powódka powinna zatem ponieść koszty w kwocie 7. 614 zł, a ponieważ poniosła je tylko w kwocie 6.550 zł, należało – zgodnie z art. 100 k.p.c. - zasądzić od niej na rzecz strony pozwanej różnicę wynikającą z tych kwot, a zatem kwotę 1 064 zł, zamiast orzeczonej przez Sąd Apelacyjny kwoty 4 844, 60 zł. O kosztach postępowania kasacyjnego w wysokości wskazanej w pkt II sentencji Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 2 w zw. z art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c.